

درآمدی بر تاریخ باستان‌شناسی

ویراستار

پل بان

ترجمه

دکتر حکمت‌الله ملاصالحی

عضو هیأت علمی گروه باستان‌شناسی دانشگاه تهران

علی‌اصغر سلحشور

دانشجوی دکتری باستان‌شناسی دانشگاه تهران

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فهرست مطالب

فهرست نویسندگان	س
پیشگفتار	ظ
فصل اول - باستان‌شناسی باستان‌شناسی: دیدگاه‌های پیشا-معاصر درباره‌ی گذشته	۱
ترجمه‌ی سیروس فیضی	۱
فصل دوم - اروپای باستان: کشف روزگار باستان	۲۵
پیتر بوگوسکی، ترجمه‌ی حکمت‌الله ملاصالحی و فهمیه شهوند	۲۵
فصل سوم - جهان اژه	۶۱
جورجینا ماسکت، ترجمه‌ی حکمت‌الله ملاصالحی و مهدی جاهد	۶۱
فصل چهارم - جهان کلاسیک: پیگیری‌های عتیقه‌شناسان	۸۷
دیوید گیل، ترجمه‌ی حکمت‌الله ملاصالحی و مهدی جاهد	۸۷
فصل پنجم - مصر	۱۱۳
جوئیس تیلدزلی، ترجمه‌ی علی اصغر سلحشور	۱۱۳
فصل ششم - غرب و جنوب آسیا	۱۳۹
جین مکینتاش، ترجمه‌ی حکمت‌الله ملاصالحی و بیژن باجوروند	۱۳۹
غرب آسیا	۱۳۹
فصل هفتم - آفریقا	۱۸۳
آن سالومون، ترجمه‌ی حکمت‌الله ملاصالحی و علی اصغر سلحشور	۱۸۳
فصل هشتم - شرق دور	۲۱۱
مارگارت پراچ، ترجمه‌ی علی اصغر سلحشور	۲۱۱

۲۳۹.....	فصل نهم - روسیه
۲۳۹.....	ایگور تیخونوف، ترجمه علی اصغر سلحشور.....
۲۷۳.....	فصل دهم - آمریکای شمالی
۲۷۳.....	فیلیپ دوک، ترجمه علی اصغر سلحشور.....
۲۹۷.....	فصل یازدهم - آمریکای مرکزی
۲۹۷.....	آن سایفرز، ترجمه حکمت‌الله ملاصالحی و محمد فرجامی.....
۳۱۹.....	فصل دوازدهم - آمریکای جنوبی
۳۱۹.....	انریکه لویز - هورتادو، ترجمه حکمت‌الله ملاصالحی و محمد فرجامی.....
۳۴۳.....	فصل سیزدهم - استرالیا
۳۴۳.....	کارولین برد، ترجمه حکمت‌الله ملاصالحی و حمزه قبادی‌زاده.....
۳۵۹.....	نتیجه‌گیری - آینده باستان‌شناسی
۳۵۹.....	کولین رنفرو، مؤسسه پژوهش‌های باستان‌شناختی مکدونالد، کمبریج.....
۳۵۹.....	مترجمان: حکمت‌الله ملاصالحی و حمزه قبادی‌زاده.....
۳۷۱.....	نمایه.....

فهرست تصاویر

- تصویر ۱-۲ نقشی از یک گاو میش کوهاندار بر دیواره غار لا پاسیپا، کانتابریا، شمال اسپانیا..... ۳۰
- تصویر ۲-۲ آنری بروی..... ۳۱
- تصویر ۳-۲ یوهان گئورگ رامسوئر..... ۳۵
- تصویر ۴-۲ نمونه‌ای از نقاشی آبرنگ از تدفین‌های اسکلتی و مرده‌سوزی در هالشتات..... ۳۶
- تصویر ۵-۲ طرح ترسیمی و الگووار چاپلد در سال ۱۹۲۹ که ارتباط میان فرهنگ‌های نوسنگی و مفرغ مناطق مرکزی اروپا و توالی موسوم به دانوبی را نشان می‌دهد..... ۴۱
- تصویر ۶-۲ اسکلت‌های کودکان از محوطه نوسنگی اُسلونکی لهستان..... ۵۷
- تصویر ۱-۳ گنجینه آترئوس..... ۶۲
- تصویر ۲-۳ هاینریش شلیمان..... ۶۴
- تصویر ۳-۳ سوفیا شلیمان با آویزهای «گنجینه پریام»..... ۶۵
- تصویر ۴-۳ نیمتنه آرتور اوانس در کنوسوس..... ۷۰
- تصویر ۵-۳ کاخ کنوسوس..... ۷۱
- تصویر ۶-۳ اتاق تختگاه در کنوسوس..... ۷۲
- تصویر ۷-۳ مجموعه گورهای حلقه A در میسینه..... ۷۴
- تصویر ۸-۳ باستان‌شناس زیر آب در پاولوپتری که گستره خمره‌های ذخیره‌سازی را بررسی می‌کند..... ۸۳
- تصویر ۱-۴ آکروپولیس..... ۹۵
- تصویر ۲-۴ ویرانه‌های المپیا..... ۹۸
- تصویر ۳-۴ ویرانه‌های رومی کوربریج (کورستوپیتوم)..... ۹۹
- تصویر ۴-۴ آگورا (بازار)..... ۱۰۲
- تصویر ۵-۴ نخستین عکسبرداری هوایی از استون‌هنج..... ۱۰۸
- تصویر ۶-۴ ویرانه‌های ماسادا..... ۱۰۹
- تصویر ۱-۵ تندیس ژان فرانسوا شامپولین، پیکر تراش: فردریک آگوست بارتولدی (از جنس سنگ مرمر، ۱۸۷۵)..... ۱۱۶
- تصویر ۲-۵ طرح‌هایی از یافته‌های سفالی در کاهون..... ۱۲۴
- تصویر ۳-۵ هاوارد کارتر..... ۱۲۸
- تصویر ۴-۵ آرامگاه ختشیپسوت در دیر البحرى مصر..... ۱۲۸
- تصویر ۵-۵ هرم پلکانی در سقاره..... ۱۳۰
- تصویر ۶-۵ مومیایی رامسس دوم..... ۱۳۵

- تصویر ۱-۶ قانون آشوکایی با الفبای برهمایی..... ۱۴۱
- تصویر ۲-۶ کتیبه سه‌زبانه خشایارشا روی ستونی در ایوان جنوبی کاخ داریوش، تخت جمشید..... ۱۴۳
- تصویر ۳-۶ دروازه ایشتار و حاشیه تزئینی اتاق تختگاه از بابل..... ۱۴۷
- تصویر ۴-۶ بقایای بازسازی‌شده زیگورات اور..... ۱۵۰
- تصویر ۵-۶ برج بزرگ سنگی که توسط مردم جریکو در دوره نوسنگی پیش از سفال ساخته شده است..... ۱۵۷
- تصویر ۶-۶ جزییات یک نقش برجسته از پلکان شرقی آپادانا در تخت جمشید ایران که هدیه آورندگان لیدیایی را نشان می‌دهد. ۱۶۴
- تصویر ۷-۶ «حمام بزرگ». محوطه موهنجودارو. ۱۷۰
- تصویر ۸-۶ نقاشی دیواری از غار ۲۸۵ در غارهای موسوم به هزار بودا، دون‌هوانگ..... ۱۷۳
- تصویر ۱-۷ اشیای متأخرتر مانند سفال دانه‌درشت (راست) و لوله استخوانی(زیر) و ابزارهای قدیمی‌تر سنگی..... ۱۸۶
- تصویر ۲-۷ برج مخروطی در زیمبابوه بزرگ..... ۱۸۹
- تصویر ۳-۷ منظری از اولدوای جرج..... ۱۹۴
- تصویر ۴-۷ هرال د پیجر مشغول کار..... ۱۹۸
- تصویر ۵-۷ موجودات بالدار در گونه‌های مختلف به صورت منظم در هنر دراکنزبرگ-یوکالمبا در شرق آفریقا به تصویر کشیده شده است..... ۱۹۹
- تصویر ۶-۷ این تصویر آمیزه‌ای است از تصویر فریز برن‌برگ (محوطه C 10) که توسط پیجر ترسیم شده و نسخه نهایی تک‌رنگ که بعدها در کتابش منتشر شد..... ۲۰۰
- تصویر ۷-۷ یکی از سنگ‌نگاره‌های کورتای مصر..... ۲۰۲
- تصویر ۱-۸ پی ونژانگ (وسط) به همراه آن ژیمین (راست) در محوطه پیلی گانگ..... ۲۱۴
- تصویر ۲-۸ جامه تدفینی شاهزاده خانم دو وان (همسر لئو شنگ)..... ۲۱۸
- تصویر ۳-۸ آن ژیمین، ۱۹۸۱..... ۲۲۳
- تصویر ۴-۸ تالار طلایی و پاگودای (بتکده) بودایی پنج‌طبقه هوریو-جی در ایکاروگا، منطقه نارا..... ۲۳۰
- تصویر ۵-۸ عکس هوایی از نینتوکو-تنو-ریو، موسوم به کوفون دایزن در سیکای، منطقه اوزاکا..... ۲۳۰
- تصویر ۱-۹ اشیا و آثار یافت‌شده توسط ویلفوسکی از کاوش‌های منطقه کوبان..... ۲۴۳
- تصویر ۲-۹ کنت الکسی سرگیوویچ آواروف..... ۲۴۵
- تصویر ۳-۹ ف. ولکوف و دانشجویانش در طول کلاس‌های انسان‌شناسی..... ۲۴۸
- تصویر ۴-۹ اعضای مؤسس فرهنگستان تاریخ فرهنگ مادی روسیه، ۱۹۱۹..... ۲۵۱

فهرست تصاویر □ خ

- تصویر ۵-۹ آرتمی ولادمیروویچ آرتسیخوفسکی..... ۲۵۴
- تصویر ۶-۹ محوطه ترویکی (ترینیتی)، (منطقه کاوش) در نوگروود..... ۲۵۵
- تصویر ۷-۹ سرگئی ایوانوویچ رودنکو..... ۲۵۸
- تصویر ۸-۹ میخائیل ایلاریونوویچ آرتامونوف..... ۲۶۲
- تصویر ۹-۹ بوریس بوریسوویچ پیوتروفسکی..... ۲۶۶
- تصویر ۱۰-۹ اتاق تدفینی کورگان ارژن ۲، ۲۰۰۱..... ۲۶۹
- تصویر ۱۱-۹ سنجاق‌های یافت‌شده از کورگان ارژن ۲ با اشکال گوزن و قاشق..... ۲۷۰
- تصویر ۱-۱۰ تپه مانکس، کاهوکیا..... ۲۷۴
- تصویر ۲-۱۰ تپه بزرگ ماریتا، ایالت اوهایو، لوح ۴۵ از کتاب اسکوائر و دیویس..... ۲۷۵
- تصویر ۳-۱۰ کاخ صخره‌ای در پارک ملی مسا ورده، کلورادو..... ۲۷۹
- تصویر ۴-۱۰ نمونه‌ای از لایه‌نگاری باستان‌شناختی از کاوش‌های اردوگاه گوس‌هیل..... ۲۸۲
- تصویر ۵-۱۰ تپه پرستشگاهی در اوکمولگی..... ۲۸۵
- تصویر ۱-۱۱ «طرح سنگ خورشید» در کتاب مطالعه مکزیک نوشته دیوید ولز..... ۳۰۰
- تصویر ۲-۱۱ بت سنگی کوپان (استل D) طراحی توسط ف. کاتروود در کتاب استفنس..... ۳۰۳
- تصویر ۳-۱۱ معبدی در مونته آلبان / اوهاکا، ریموند اوسترتاگ..... ۳۰۷
- تصویر ۴-۱۱ آلفونسو کاسو و مارتین بازان در حال کاوش ضلع غربی آرامگاه ۷ در مونته آلبان..... ۳۰۹
- تصویر ۵-۱۱ ویلیام ت. سندرز..... ۳۱۵
- تصویر ۱-۱۲ استل معروف به «ریموندی» که خدای بزرگ چاوین، خدای خادمان و کارکنان معبد را نشان می‌دهد..... ۳۲۳
- تصویر ۲-۱۲ یکی از مهم‌ترین ستون‌های سنگی یافت‌شده در تیواناکو که نام خود را از باستان‌شناس آمریکایی وندل بنت گرفته است..... ۳۲۴
- تصویر ۳-۱۲ تندیس سنگی چاوین..... ۳۲۷
- تصویر ۴-۱۲ خوان شوبینگر..... ۳۳۷
- تصویر ۵-۱۲ مومیایی سرو آل تورو..... ۳۳۸
- تصویر ۱-۱۳ پروفسور جان مولونی در حال کاوش در منطقه فروم، جنوب استرالیا..... ۳۴۸
- تصویر ۲-۱۳ ویلیام مالوی در آهو آکیوی در سال ۱۹۶۱..... ۳۵۳
- تصویر ۳-۱۳ هفت تندیس مرمت‌شده موا در آهو آکیوی..... ۳۵۴
- تصویر ۴-۱۳ نمایندگان جوامع بومی در غرب ویکتوریا، استرالیا..... ۳۵۷

فہرست باستان شناسان برجستہ و مہم (داخل کادرہا)

۳۰.....	آنری بروی.....	کادر ۱-۲
۳۴.....	یوہان گئورگ رامسوئر.....	کادر ۲-۲
۳۸.....	آگوستوس ہنری لین-فاکس پیت ریورز.....	کادر ۳-۲
۴۰.....	و. گوردون چایلد.....	کادر ۴-۲
۴۴.....	گوستاو کوسینا.....	کادر ۵-۲
۴۷.....	ر. ا. م. ویلر.....	کادر ۶-۲
۶۴.....	ہاینریش شلیمان.....	کادر ۱-۳
۶۷.....	کریستوس جونٹاس.....	کادر ۲-۳
۶۹.....	آرتور اوانس.....	کادر ۳-۳
۷۶.....	اسپریدون ماریناتوس.....	کادر ۴-۳
۹۷.....	ویلہلم دورپ فلد.....	کادر ۱-۴
۱۰۲.....	ہومر تامپسون.....	کادر ۳-۴
۱۰۳.....	جان وارد پرکینز.....	کادر ۴-۴
۱۱۴.....	ژان فرانسوا شامپولین.....	کادر ۱-۵
۱۱۹.....	آملیا ب. ادواردز.....	کادر ۲-۵
۱۲۳.....	و. م. فلیندرز پتری.....	کادر ۳-۵
۱۲۷.....	ہاوارد کارتر.....	کادر ۴-۵
۱۳۱.....	جرج رایزنر.....	کادر ۵-۵
۱۴۶.....	رابرت کولڈوای.....	کادر ۲-۶
۱۴۹.....	سر لئونارد وولی.....	کادر ۳-۶
۱۵۶.....	دیم کاتلین کنیون.....	کادر ۴-۶
۱۶۳.....	رومن گیرشمن.....	کادر ۵-۶
۱۶۹.....	سر جان مارشال.....	کادر ۶-۶
۱۷۱.....	سیر مارک اورل اشتاین.....	کادر ۷-۶
۱۸۸.....	گرتروڈ کاتن-تامپسون.....	کادر ۱-۷
۱۹۳.....	لوئیز و ماری لیکی.....	کادر ۲-۷
۱۹۸.....	ہرالد پیجر.....	کادر ۳-۷
۲۰۵.....	ج. دزموند کلارک.....	کادر ۵-۷

۲۱۳.....	کادر ۸-۱ پی ونژانگ.....
۲۱۵.....	کادر ۸-۲ لی جی.....
۲۱۹.....	کادر ۸-۳ کوانگ-چی چانگ.....
۲۲۱.....	کادر ۸-۴ آن ژیمین.....
۲۴۴.....	کادر ۹-۱ کنت الکسی سرگیوویچ آواروف.....
۲۵۳.....	کادر ۹-۲ آرتمی ولادمیروویچ آرتسیخوفسکی.....
۲۵۷.....	کادر ۹-۳ سرگی ایوانوویچ رودنکو.....
۲۶۲.....	کادر ۹-۴ میخائیل ایلاریونوویچ آرتامونوف.....
۲۶۵.....	کادر ۹-۵ بوریس بوریسوویچ پیوتروفسکی.....
۲۸۴.....	کادر ۱۰-۲ امیل. و. هری.....
۲۸۵.....	کادر ۱۰-۳ جیمز آ. فورد.....
۲۸۷.....	کادر ۱۰-۴ والدو وِدل.....
۲۹۴.....	کادر ۱۰-۶ فدریکا دِ لاگونا و ه. ماری ورمینگتون.....
۳۰۱.....	کادر ۱۱-۱ جان استفنس و فردریک کاتروود.....
۳۰۷.....	کادر ۱۱-۲ آلفونسو کاسو آندراده.....
۳۱۰.....	کادر ۱۱-۳ ریچارد س. مک‌نیش.....
۳۱۴.....	کادر ۱۱-۴ ویلیام سَندرز.....
۳۲۲.....	کادر ۱۲-۱ آنتونیو ریموندی.....
۳۲۹.....	کادر ۱۲-۲ ماکس اوهل.....
۳۳۰.....	کادر ۱۲-۳ خولیو س. تیتو.....
۳۳۲.....	کادر ۱۲-۴ جونیوس برد.....
۳۳۶.....	کادر ۱۲-۶ خوان شوبینگر.....
۳۴۹.....	کادر ۱۳-۱ رایس جونز.....
۳۵۲.....	کادر ۱۳-۲ ویلیام ت. مالوی.....

فهرست پیشرفت‌ها و تحولات اساسی باستان‌شناسی (کادرها)

کادر ۲-۷	انقلاب رادیوکربن.....	۴۹
کادر ۲-۸	مدارک و شواهد استخوانی: تحرک، رژیم غذایی و DNA.....	۵۶
کادر ۳-۵	باستان‌شناسی زیر آب.....	۸۰
کادر ۵-۵	عکسبرداری هوایی.....	۱۰۷
کادر ۵-۶	نمایان‌دهنده مرده: پیشرفت مصرشناسی در زمینه زیست‌پزشکی.....	۱۳۴
کادر ۶-۱	رمزگشایی.....	۱۴۰
کادر ۷-۴	تاریخگذاری هنر صخره‌ای.....	۲۰۱
کادر ۸-۵	غارتگران آرامگاه و تجارت اشیا و آثار روزگاران باستان.....	۲۲۴
کادر ۱۰-۱	فنون کاوش.....	۲۸۰
کادر ۱۰-۵	مکانیابی محوطه‌های باستان‌شناختی.....	۲۹۱
کادر ۱۲-۵	ظهور باستان‌شناسی اجتماعی آمریکای لاتین.....	۳۳۵
کادر ۱۳-۳	باستان‌شناسی و مردمان بومی.....	۳۵۵

تاریخ باستان‌شناسی

کتاب درآمدی بر تاریخ باستان‌شناسی با گستره‌ای جهانی، در فصل‌های مختلف، تاریخ باستان‌شناسی را در مناطق مشخصی از جهان بازگو می‌کند. این رویکرد به خوانندگان اجازه می‌دهد که شباهت‌های تاریخ و نظریات باستان‌شناسی در سراسر جهان را درک کنند و از سویی، تمایزات مشخص از جنبه‌های معین و معلوم را نیز نشان می‌دهد. هر فصل توسط پژوهشگر متخصصی که در همان منطقه تجربه کاری دارد، نوشته شده است. بنابراین، این کتاب بر آغاز فعالیت‌های باستان‌شناسی در مناطق مختلف جهان تمرکز دارد و اینکه چگونه از فعالیتی که برای عتیقه‌جویان و مجموعه‌داران صرفاً جنبه سرگرمی داشته، به فعالیتی جدی برای کسب اطلاعات در مورد جوامع گذشته تبدیل شده است.

در داخل متن کتاب، کادرهایی قرار داده شده است که در مورد باستان‌شناسان برجسته، محوطه‌ها و اکتشافات مهم در تاریخ باستان‌شناسی در طول توسعه و پیشرفت این رشته علمی، مطالبی را شرح می‌دهند. با چنین دامنه و گستره پوششی که حتی توسعه باستان‌شناسی در مناطق دوردست روسیه و چین را نیز شامل می‌شود، می‌توان گفت که کتاب تاریخ باستان‌شناسی، مقدمه مفصل و جامعی در مورد تاریخچه باستان‌شناسی برای خوانندگان علاقه‌مند و دانشجویان به حساب می‌آید.

پل بان باستان‌شناسی را در دانشگاه کمبریج آموخت و رساله دکتری خویش را (۱۹۷۹) با موضوع پیش از تاریخ پیرنه فرانسه دفاع کرد. او کمک‌هزینه‌های پسادکتری خود را از لیورپول و لندن و همچنین کمک‌هزینه پسادکتری ج. پل گتی در مورد تاریخ هنر و علوم انسانی را دریافت کرد. وی در میانه دهه ۱۹۸۰ میلادی سرگرم کارهای خویش شد و به ویراستاری و ترجمه کتاب‌های مختلف باستان‌شناسی پرداخت، افزون بر آن، در مجلات ادواری نیز قلم می‌زند و تاکنون سفرهای زیادی انجام داده است. علاقه و دلبستگی اصلی پژوهشی او، هنر پیش از تاریخ و به‌ویژه هنر صخره‌ای در سراسر جهان است. او همچنین به هنر پارینه‌سنگی و باستان‌شناسی جزیره ایستر دلبستگی خاصی دارد و کتاب‌های زیادی در باستان‌شناسی نوشته است که از جمله آنها می‌توان به *باستان‌شناسی: نظریه‌ها، روش‌ها و تجربه و کاربردی، چاپ ششم (با همکاری کولین رنفرو، ۲۰۱۲)*، *باستان‌شناسی: مفاهیم کلیدی (با همکاری کولین رنفرو، راتلج، ۲۰۰۴)* و *تاریخ کمبریج، پیش از تاریخ جهان (ویراستار کولین رنفرو، ۲۰۱۳)* اشاره کرد.

فهرست نویسندگان

کارولین برد باستان‌شناسی را در دانشگاه کمبریج آموخت و دکتری خود را از دانشگاه وسترن استرالیا (استرالیای غربی) دریافت کرد. او برای سال‌ها در دانشگاه لا تروب و در برنامه موسوم به آموزش ناظر در محوطه باستان‌شناختی ویکتوریا تدریس کرد. او علاقه زیادی به پژوهش در زمینه تحلیل مصنوعات و دست‌ساخته‌های سنگی و باستان‌شناسی منظر دارد و پژوهش‌های خود را در ویکتوریا و وسترن استرالیا، مدیریت و هدایت کرده است. او همچنین به میراث فرهنگی و آموزش همگانی علاقه دارد و در توسعه برنامه‌ها و منابع آموزشی در باستان‌شناسی، میراث فرهنگی و مفاهیم و مطالعات مرتبط با مردمان بومی برای دانشجویان تمامی مقاطع تحصیلی، تلاش زیادی کرده است. او در حال حاضر مدیر پژوهشی آرکئوس (Archaeaus)، مرکز مشاوره‌ای میراث باستان‌شناختی در وسترن استرالیا است.

پیتز بوگوسکی مدرک کارشناسی خود را از دانشگاه پنسیلوانیا و دکتری را از دانشگاه هاروارد (۱۹۸۱) دریافت کرد. از سال ۱۹۸۳ میلادی در دانشگاه پرینستون، مدیر امور دانشجویان کارشناسی در مدرسه مهندسی و علوم کاربردی بود و پیش از آن به‌عنوان مدیر مطالعات کالج فوربس فعالیت می‌کرد. علاقه پژوهشی باستان‌شناختی او در مورد پیش از تاریخ اروپا، شامل پیدایش جوامع کشاورز، جانورباستان‌شناسی و باستان‌شناسی بومی و خانوار است. بوگوسکی کاوش‌هایی را در استقرارهای نوسنگی لهستان سرپرستی کرده و از همکاری پژوهشگرانی با تخصص‌هایی همچون تجزیه و تحلیل شیمیایی استخوان‌ها و مصنوعات در این محوطه‌ها نیز بهره برده است.

آن سایفرز مدرک دکتری خویش را در سال ۱۹۸۷ میلادی از دانشگاه مستقل ملی مکزیکو (UNAM) دریافت کرد. او پژوهشگر ارشد مؤسسه پژوهشی انسان‌شناختی UNAM در مکزیکوسیتی است و پژوهش‌هایی را در آمریکای مرکزی و محوطه‌هایی مانند خالکاتزینگو، خوچیکالکو، سن لورنزو تنوچتیتلان و لاگونا د لا سرو با تمرکز مشخص بر دوره پیشا کلاسیک و فرهنگ اولمک انجام داده است.

فیلیپ دوک باستان‌شناسی را در دانشگاه‌هایی کمبریج و کنگری آموخت. او یکی از استادان بزرگ انسان‌شناسی در کالج فورت لوئیز دورانگو در کلورادو است که سابقه تدریس ۲۹ ساله در این کالج دارد. او در موضوعات مختلفی از پیش از تاریخ دشت‌های شمالی تا ارتباط میان صنعت گردشگری و گذشته باستان‌شناختی، مقالات و کتاب‌هایی را منتشر کرده است. علاقه کنونی پژوهشی او باستان‌شناسی همگانی، میراث فرهنگی و مسائل مرتبط با اعطای تابعیت یا بازگرداندن افراد به سرزمین بومی و مادریشان است.

دیوید گیل باستان‌شناسی و تاریخ باستان را در دانشگاه نیوکاسل آموخت و رسالهٔ دکتری خویش را (۱۹۸۷) در مورد سفال صیقلی سیاه آتنی نوشت. او پژوهشگر مرتبط با روم باستان در مدرسهٔ بریتانیایی رم، عضو فرهنگستان سیر جیمز نات در نیوکاسل، یکی از اعضای گروه آثار باستانی موزهٔ فیتزویلیام در کمبریج، مفسر و نظریه‌پرداز باستان‌شناسی مدیترانه در دانشگاه سوانزی به حساب می‌آید. وی در سال ۲۰۱۱ میلادی به سمت استادی میراث باستان‌شناختی در پردیس دانشگاه سافولک منصوب شد. علایق پژوهشی او شامل باستان‌شناسی تاریخ کلاسیک و اصول اخلاقی در باستان‌شناسی است. او در سال ۲۰۱۲ میلادی برای کار در حوزهٔ میراث فرهنگی، جایزهٔ خدمات برجستهٔ عمومی آمریکا از مؤسسهٔ باستان‌شناختی را دریافت کرد.

انریکه لویز-هورتادو باستان‌شناسی را در دانشگاه مقدس کاتولیک پرو (Pontificia Universidad Católica del Perú) آموخت و دکتری انسان‌شناسی خود را در سال ۲۰۱۱ میلادی در دانشگاه پیتزبورگ به اتمام رساند. فعالیت‌های پژوهشی او بر نقش ایدئولوژی در توسعهٔ قدرت اجتماعی در سواحل مرکزی پرو پیش از ورود اسپانیایی‌ها متمرکز بوده و سرمایه و هزینهٔ پژوهش‌های او توسط بنیاد ملی علم و بنیاد هاوارد هاینز وقف باستان‌شناسی آمریکای لاتین تأمین شده است. او در حال حاضر یکی از پژوهشگران مؤسسهٔ مطالعات و آموزش باستان‌شناسی پرو در دانشگاه مقدس کاتولیک پرو محسوب می‌شود.

چین مکینتاش باستان‌شناسی را در دانشگاه کمبریج آموخت و رسالهٔ دکتری خویش را در مورد گورهای کلان‌سنگی عصر آهن جنوب هند (۱۹۸۲) نوشت. بیشتر پژوهش‌های نوین او بر تمدن سند و به‌ویژه ارتباطات تجاری آن با فرهنگ‌های هزارهٔ سوم هم‌عصر آن متمرکز شده است. او کاوش‌هایی را در بریتانیا، اروپا و آسیا انجام داده و در کمبریج (که به تازگی به‌عنوان رئیس مؤسسهٔ پژوهشی آن منصوب شده) تدریس کرده است. وی از دههٔ ۱۹۸۰ میلادی بیشتر به‌عنوان پژوهشگر مستقل و نویسندهٔ کتاب‌ها و مقالات باستان‌شناسی و پیش از تاریخ، هم در حوزهٔ همگانی و عمومی مانند دانش‌آموزان و هم دانشگاهیان مطرح بوده است.

جورجینا ماسکت دارای تخصص در زمینهٔ هنر دنیای یونان باستان است. او تاریخ باستان و باستان‌شناسی را در دانشگاه لیورپول آموخت و دکتری خود را در زمینهٔ هنر میسینی دریافت کرد. او پژوهش‌های موزه‌ای و تدریس در دانشگاه لیورپول را انجام داده و تازگی موزه‌دار بخش آثار باستانی دورهٔ کلاسیک در موزهٔ ملی لیورپول بوده است. آثار منتشرشدهٔ وی شامل کتب و مقالاتی حاصل پژوهش‌هایش در مورد پیش از تاریخ اژه، سفال منقوش یونانی و پیکرتراشی و موضوعات مرتبط با مجموعه‌های موزهٔ ملی لیورپول است.

فهرست نویسندگان □ ض

مارگارت پراچ تاریخ هنر شرق آسیا، چین‌شناسی و تاریخ هنر اروپا را در بُن و هیدلبرگ آموخت. به دلیل موضوع پایان‌نامه‌اش با عنوان لاک‌های چینی سلسله هان (۱۹۹۵) بورسیه تحصیلی یک‌ساله‌ای را از طرف فرهنگستان علوم آلمان برای دانشگاه پکن دریافت کرد. او مطالعات خود را در تایوان و آمریکا ادامه داد. پس از آن به تدریس تاریخ هنر آسیای شرقی، باستان‌شناسی و زبان چینی پرداخت. او همچنین، به‌عنوان موزه‌دار برای نمایشگاه‌های مختلف فعالیت داشته و از کمیته باستان‌شناسی فرهنگ‌های غیراروپایی (KAAK) در بُن جایزه دریافت کرده است. وی در سال‌های اخیر مقالاتی را مورد طرح‌های نمایشگاهی مختلف و کتاب‌هایی نیز در مورد باستان‌شناسی آسیای شرقی نگاشته است.

کولین رنفرو (لرد رنفرو کایمستورن) استاد برجسته و شاخص باستان‌شناسی دیزنی در دانشگاه کمبریج است که به‌عنوان مدیر ارشد مؤسسه مک‌دونالد در پژوهش‌های باستان‌شناختی مطرح است. او نویسنده کتاب‌های متعدد و بسیار تأثیرگذاری در زمینه باستان‌شناسی و پیش از تاریخ است؛ از جمله کتاب *باستان‌شناسی: نظریه‌ها، روش‌ها و تجربه و کاربندی (با همکاری پل بان)* که یکی از کتاب‌های معیار و شاخص در زمینه باستان‌شناسی محسوب می‌شود.

آن سالومون باستان‌شناسی است که دکتری خود را در سال ۱۹۹۵ میلادی از دانشگاه کپ‌تاون با موضوع هنر صخره‌ای آفریقای جنوبی دریافت کرد. پیش از آنکه به‌عنوان پژوهشگر مستقلی مطرح شود، موزه‌دار ارشد موزه ملی بود و پژوهش‌های پس‌ادکتری خود را در گتی‌سنتر (لس‌آنجلس) در زمینه تاریخ هنر و علوم انسانی پی گرفت. زمینه پژوهشی تخصصی او، کار روی نقاشی‌های صخره‌ای مرتبط با مردمان شکارگر-گردآورنده غذا در آفریقای جنوبی و قوم‌شناسی مردمان سان بوده که به شناخت و ادراک تصاویر و نقاشی‌های صخره‌ای کمک کرده است. در میان علایق پژوهشی نوین او می‌توان به ابهامات و پرسش‌هایی در مورد تصویرسازی، و «هنر» صخره‌ای اشاره داشت.

ایگور تیخونوف باستان‌شناسی را در دانشگاه سن‌پترزبورگ دولتی سن‌پترزبورگ آموخت و پایان‌نامه او به توسعه و تکامل باستان‌شناسی در دانشگاه سن‌پترزبورگ از سال ۱۷۲۴ تا ۱۹۳۶ میلادی اختصاص داشت. رساله دکتری وی در سال ۲۰۱۳ میلادی در مورد نهادینه شدن باستان‌شناسی در سن‌پترزبورگ (از سده هجدهم تا اوایل سده بیستم) است. او از سال ۱۹۸۶ میلادی، مدیر موزه تاریخ دانشگاه سن‌پترزبورگ بوده و همچنین در گروه باستان‌شناسی دانشگاه تدریس کرده است. علایق اصلی علمی او، تاریخ باستان‌شناسی، تاریخ دانشگاه‌ها، تاریخ علوم انسانی، موزه‌شناسی و حفاظت از میراث فرهنگی و علمی است.

جوئیس تیلدزلی باستان‌شناسی را پیش از آنکه به آکسفورد برای گذراندن دوره دکتری در زمینه «باستان‌شناسی پیش از تاریخ» برود، در دانشگاه لیورپول آموخت. پس از یک سال تدریس در زمینه پیش از تاریخ در دانشگاه لیورپول، او در اواخر دهه ۱۹۸۰ میلادی به‌صورت مستقل به نوشتن

ط □ درآمدی بر تاریخ باستان‌شناسی

کتاب‌هایی در مورد باستان‌شناسی و مصرشناسی پرداخت و علایق پژوهشی خود را به مطالعه در مورد زنان مصر باستان هدایت کرد. او در سال ۲۰۰۶ میلادی، مدیریت واحدهای برخط (آنلاین) مصرشناسی در دانشگاه منچستر را بر عهده گرفت و هم‌اکنون به‌عنوان مدرس و سخنران ارشد مصرشناسی و دستیار پژوهشی افتخاری مرتبط با موزه منچستر مشغول به کار است.

پیشگفتار

دو سال و نیم پیش دوست و همکار ارجمند آقای دکتر سیروس فیضی از گروه تاریخ، ارائه ترجمه فارسی کتاب «*The History of Archaeology An Introduction*» را به اینجانب پیشنهاد کردند. پیشنهادی میمون و مسعود. ایشان پیشاپیش مقاله نخست کتاب را به قلم توانایشان، نیک از زبان اصلی کتاب (انگلیسی) به فارسی برگردانده بودند و بر اهمیت کتاب و مقالات و مباحث مندرج در آن که با رویکرد تاریخی نویسندگان به دانش باستان‌شناسی و تاریخ تکوین و بسط آن در مقیاسی سیاره‌ای نوشته شده است، آگاه بودند. کتاب را به امانت به این قلم سپردند که خوانده و درباره ترجمه‌اش به فارسی تصمیم گرفته شود. کتاب مورد ملاحظه و مذاقه قرار گرفت. ویراستار اثر، نویسندگان مقالات، انتشاراتی که کتاب را منتشر کرده است، رویکرد تاریخی روند تکوین و بسط دانش باستان‌شناسی در مقیاسی قاره‌ای و سیاره‌ای، اشتیاق و عزم و اراده این قلم را به ترجمه کتاب، مصمم و مطمئن کرد. ترجمه این اثر به تنهایی، به درازا کشیده می‌شد و برای این قلم مقدور نبود، لیکن شوق ترجمه‌اش همچنان در دل و عزمش در سر بود. ترجمه کتاب به دانشجویان عزیزم در دوره دکتری (که درس شناخت‌شناسی را با اینجانب می‌گذرانند، به جای کار پژوهشی که باید متناسب با مباحث درس شناخت‌شناسی در پایان ترم ارائه می‌دادند) پیشنهاد شد؛ اتفاقاً پیشنهاد مورد استقبال قرار گرفت و مقرر شد در پایان مرداد ماه سال بعد، ترجمه اولیه کتاب به فارسی به انجام برسد. از آقای علی اصغر سلحشور عزیز خواسته شد پیگیر شوند و اینجانب را از پیشرفت کار ترجمه کتاب مطلع کنند. ایشان نیز چنین کردند و به وعده نیک وفا شد و روند کار ترجمه کتاب نیک به پیش رانده شد و آقای سلحشور عزیز، هم فایل، هم نسخه‌ای از پرینت ترجمه اولیه کتاب را مرتب و منتظم، برای میناکاری روی ترجمه‌ها و ویراستن و پیراستن و آراستنشان در اختیار اینجانب قرار دادند. مقالات کتاب یکدست نبود. هر کدام را نویسنده‌ای با ادبیات خاص خود نوشته بود. کثرت و تنوع مفاهیم و ترکیب‌بندی‌های مفهومی کتاب و یافتن معادل‌های دقیق برای همه آنها از زبان اصلی به فارسی، نه تنها همیشه آسان نبود که در پاره‌ای موارد دشوار هم بود.

به هر روی آنچه باید، از تصحیح و تنقیح لحاظ شد، اما با وجود زحمات و تلاش‌های مزبور، همچنان احساس می‌شد که ترجمه کتاب به میناکاری‌های بیشتر نیاز دارد. از آقای دکتر حسین صبری عزیز که چند کتاب مهم را در همین حوزه طی سال‌های اخیر از انگلیسی به فارسی برگردانده‌اند، خواسته شد که عنایت بفرمایند و متن ترجمه فارسی کتاب را با متن اصلی مقابله کنند و هر جا احساس کردند و لازم دانستند، نظریاتشان را پیشنهاد کنند تا اعمال شود. ایشان به مانند همیشه با

اشتیاق، قبول زحمت فرمودند و درخواست اینجانب را پذیرفتند. بیش از دو ماه کتاب و نسخه ترجمه در اختیار ایشان بود و دقت و مراقبت و پیشنهادهای مفیدشان، ترجمه فارسی کتاب را هم روان تر و هم با متن اصلی سازگارتر و منطبق تر کرد. یک بار دیگر ترجمه فارسی کتاب و مقابله آن با متن اصلی که در اختیار این قلم بود، مورد مذاقه قرار گرفت و روی ترجمه‌ها میناکاری سپسین شد و دوباره در اختیار آقای سلحشور عزیز قرار گرفت. از ایشان نیز خواسته شد با این قلم در تماس باشند و هر جا نظری و پیشنهادی دارند، با اینجانب در میان بگذارند. تماس‌ها و ارتباطات بر سر معادل‌های واژه‌های کلیدی و ترکیب‌بندی‌های مفهومی کتاب و نحوه تلفظ و استعمال اسامی خارجی به فارسی و همچنین چگونگی تنظیم واژه‌نامه کتاب که با صفحات اصلی متن همخوانی نداشت، همچنان ادامه یافت و ادامه داشت. به صراحت اذعان می‌کنم که ترجمه کتاب «درآمدی بر تاریخ باستان‌شناسی» بدون پیگیری‌های پیوسته و بدون ترجمه‌های روان آقای سلحشور عزیز و نظریات صائب ایشان، چنین به ثمر نمی‌نشست و به نتیجه مطلوب نمی‌رسید. محصول خرمن آن تلاش‌ها همین است که اینک پیشاروی خواننده ارجمند ماست. کتاب درآمدی به تاریخ باستان‌شناسی در مقیاسی سیاره‌ای نگارش شده است و نویسندگان کتاب، هم از باستان‌شناسان هم از پژوهشگران شناخته‌شده روزگار ما هستند. رویکرد نویسندگان به روند تکوین و مراحل رشد و بسط دانش باستان‌شناسی تاریخیست. تاریخ و روند تکوین و رشد و بسط دانش باستان‌شناسی در مقیاسی سیاره‌ای در قاره‌ها و منطقه‌ها و کشورهای مختلف. کتاب «مردم زمین» هم که آقایان دکتر صبری و عباس‌نژاد از انگلیسی به فارسی برگردانده‌اند، نگاهی سیاره‌ای به دانش باستان‌شناسی و دستاوردهایش دارد. در میان چهار نحوه نگاه ملی، قاره‌ای، منطقه‌ای و سیاره‌ای، شوربختانه، باستان‌شناسی جامعه پساانقلابی ما همچنان یک باستان‌شناسی بی‌سر است؛ نه شناخت تاریخ ملی و نه باستان‌شناسی به مفهوم شناخت باستان‌شناسانه تاریخ ملی برایش مسئله است و موضوعیت دارد، نه تاریخ، نه باستان‌شناسی منطقه‌ای، نه قاره‌ای و نه سیاره‌ای برایش تفهیم شده است. این دانش نوین‌یاد و بسیار مهم و تأثیرگذار بر اندیشه و آگاهی و روان و رفتار انسان روزگار ما، برای دولتیان و حتی برای اصحاب فکر و فلسفه و اهل علم و افراد تحصیل‌کرده جامعه ما تفهیم و تعریف شده نیست و بر اهمیت آن نیز واقف و آگاه نیستند و ضرورت آن را نمی‌فهمند و تمایل هم ندارند که بدانند، بشناسند و بفهمند که باستان‌شناسان چه قیامتی را در تاریخ به پا کرده‌اند.

هر که ناموخت از گذشت روزگار هیچ ناموزد ز هیچ آموزگار

باری لازم می‌بینم از دوست و همکار گرانمایه آقای دکتر سیروس فیضی که پیشنهاد ترجمه کتاب را به ما دادند، صمیمانه تشکر کنم. قدردان و سپاسگزار زحمات بی‌دریغ و منت آقای سلحشور عزیز که بخش مهم ترجمه مقالات کتاب را بر شانه گرفته‌اند و پیگیر پیشرفت کار ترجمه کتاب بوده‌اند و دیگر دانشجویان عزیزم، سرکار خانم فهیمه شهوند، آقایان مهدی جاهد، بیژن باجوروند، محمد فرجامی و

پیشگفتار □ غ

حمزه قبادی زاده که یک به یکشان در ترجمه مقالات کتاب زحمت کشیده‌اند و به وعده خود نیک عمل و وفا کرده‌اند و همچنین آقای دکتر حسین صبری عزیز هستم که در ویرایش کتاب ما را یاری رسانده‌اند. راستی‌ها و درستی‌های ترجمه کتاب به فارسی همه محصول خرمن زحمات همکاران و دوستان ارجمند و دانشجویان عزیز است که نام مبارکشان یک به یک در ذکر و در قلم آمد. هر کاستی و ناراستی در ترجمه کتاب ردیابی و رصد و یافته و دیده شود، مسئولیت آن را اینجانب که کمترین سهم را در ترجمه کتاب داشته‌ام، می‌پذیرد. به صراحت می‌گویم که اگر ترجمه فارسی کتابی که پیش روست در انتشارات دیگری و نه در انتشارات دانشگاه تهران منتشر می‌شد، صلاح نمی‌دیدم نام این قلم بر پیشانی ترجمه هیچ‌یک از مقالات کتاب درج شود.

ومن الله التوفیق

حکمت‌الله ملاصالحی، دانشگاه تهران، ۱۳۹۷/۸/۲۸ هجری خورشیدی

پیشگفتار

پل بان

مترجم: علی اصغر سلحشور

تاریخ مصور باستان‌شناسی کمبریج کتابی است که توسط نگارنده این سطور و با همکاری یک گروه برجسته بین‌المللی از متخصصان نگاشته شد و در سال ۱۹۹۶ میلادی انتشار یافت. کتاب به صورت گاه‌نگارانه تنظیم و با موفقیت بسیاری روبه‌رو و به زبان چینی هم ترجمه شد. از آنجا که اکنون کتاب از نوبت چاپ خارج شده، ویرایش نویی از آن نیاز خواهد بود، البته نه با ارائه همان مطالب پیشین، بلکه با اندیشه و روش متفاوت بر اساس مناطق مختلف جهان، با فصل‌هایی که به بخش‌های مختلف جهان اختصاص داده شده‌اند، از جمله روسیه که تاریخ باستان‌شناسی پربار آن، به‌ندرت بررسی و تدقیق شده است. با این‌همه، در این ساختار، تمرکز بر مجموعه اطلاعاتی خواهد بود که توسط افراد برجسته و سرشناس به‌دست آمده و بسیاری از آنها، نام‌های آشنایی برای عموم هستند و برخی از آنها شهرت کمتری دارند، ولی اطلاعاتشان بسیار ارزشمند است.

برخی فنون و روش‌های اصلی که در پژوهش‌های باستان‌شناختی استفاده می‌شوند نیز، در جدول‌های جداگانه‌ای گنجانده شده‌اند. برخی از پژوهشگرانی که در انتشار جلد جدید این کتاب همکاری کرده‌اند، در سال ۱۹۹۶ میلادی و در جلد پیشین نیز مشارکت داشته‌اند.

کتاب‌های زیادی در مورد جنبه‌های مختلف تاریخ باستان‌شناسی در هفده سال آخر منتهی به این پژوهش انتشار یافته‌اند که مهم‌ترین آنها دایرة‌المعارف پنج جلدی بود که توسط گروه پژوهشی موری^۱ ویرایش شد و علاقه به تاریخ باستان‌شناسی، توسعه و تکامل این علم، از طریق بولتن مختص به آن (که در سال ۱۹۹۰ میلادی چاپ شد) ادامه یافت. واضح است که پس از ارائه اطلاعات ارزشمند گلین دانیل^۲ و دیگر همکاران او در نیمه دوم سده بیستم میلادی، بر اهمیت تاریخ باستان‌شناسی افزوده شد. زندگینامه پژوهشگران برجسته و سرشناس و مجموعه مقالات آنها در موضوعات تاریخی، به دفعات در این کتاب ذکر شده است.

واژه «باستان‌شناسی» امروزه از نظر لغوی به معنای مطالعه باستان است و برای بررسی بقایای گذشته انسان‌ها از نخستین مصنوعات و دست‌ساخته‌های به‌دست‌آمده تا زباله‌های دیروز به‌کار می‌رود.

1- Tim Murray

2- Glyn Daniel

در ابتدا، این مطالعات توسط یونانی‌ها (به‌عنوان «آرخئولوگیا»^۱ یا سخن گفتن در مورد اشیای باستانی) آغاز شد و اساساً به ادوار خیلی دور اطلاق می‌شد، برای مثال، در زمان امپراتور آگوستوس، دیونیزوس هالیکارناسوس^۲ تاریخ روم را از ابتدای آن تا جنگ‌های پونیک^۳ نوشت که با نام «باستان‌شناسی روم» شناخته می‌شود.

واژه «باستان‌شناسی» هرچند در سده‌های آغازین میلادی به‌وجود آمد، امروزه معنای تخصصی به خود گرفته است. در سرزمین‌های یونانی‌نشین، این واژه به گروهی از بازیگران دلالت داشت که افسانه‌ها و داستان‌های کهن را روی صحنه به‌صورت غم‌انگیزی به نمایش درمی‌آوردند. پس از آن، هر دو واژه به فراموشی رفتند، تا اینکه در سده هفدهم میلادی، ژاک اسپون^۴، پزشک و عتیقه‌شناس شهر لیون، با دلبستگی فراوانی که به آثار باستانی روم داشت، نه‌تنها واژه باستان‌شناسی^۵، بلکه «باستان‌نگاری»^۶ را نیز دوباره سر زبان‌ها انداخت که واژه ابتدایی به‌صورت گسترده استفاده شد.

شاید به نظر جالب آید که «باستان‌شناسان» بازیگرانی باشند که در حال اجرا و نمایش افسانه‌های کهن و باستانی هستند، البته این تصور امروزه نیز تنها کمی تغییر کرده است. پدیده نوین باستان‌شناسی، همان‌طور که در این کتاب آمده است، تا حدود زیادی به‌عنوان دو نمایش جداگانه و البته موازی با هم در نظر گرفته می‌شود. ابتدا خود باستان‌شناسان، یعنی شخصیت‌های مختلف، تأثیرات آنها، دوستی‌ها و ائتلاف‌ها، رقابت و تنفر آنها و البته، همان‌طور که در هر نمایش، مرگ‌ومیر همیشگی است و سبب ورود شخصیت‌های نو و تازه به داستان می‌شود، در باستان‌شناسی نیز چنین است. واژه‌های دوگانه در کنار هم قرار می‌گیرند، مانند گروه‌های قدرت و مافیایی، قدیسین و گناهکاران، ضعفا و قلدرها، خودی‌ها و غریبه‌ها و غیره؛

دوم، دیدگاه باستان‌شناسی نسبت به گذشته است که به‌طور مداوم تغییر می‌کند و با استفاده از شواهد و مدارک نویافته یا تفسیر شواهد و مدارک قدیمی صورت می‌گیرد، و همیشه با شخصیت‌ها و برهمکنش‌های خود باستان‌شناسان در ارتباط است؛ همان‌طور که در هر سریال خوب، شگفتی‌های ناگهانی وجود دارد و داستان عوض می‌شود. نه نمایش‌ها را پایانی است و نه باستان‌شناسی را، بلکه هر دو به نوآوری‌ها و ابداعات مستمر، یعنی شخصیت‌های غیرعادی، یافته‌های چشمگیر و خارق‌العاده برای جلب توجه بیش از پیش مخاطبان خود نیاز دارند که بدون آنها، احتمالاً به بوتۀ فراموشی سپرده می‌شوند.

1- arkhaiologia

2- Dionysius of Halicarnassus

3- Punic

4- Jacques Spon

5- archaeology

6- archaeography

نخستین نمایش از باستان‌شناسان و شخصیت‌های آنها بسیار واقع‌گرا و دومین نمایش، جمع رویدادهای گذشته بوده که بدون تردید ساخته و پرداخته ذهن یک باستان‌شناس است. بیشتر باستان‌شناسان تلاش می‌کنند که درباره گذشته واقع‌گرایانه عمل کنند تا «حقیقت» گذشته را بیابند، اما بهترین چیزی که بدون ماشین زمان به دست می‌آید، یک داستان خیالی است که از داده‌ها استنتاج می‌شود و شاید حتی داده‌ها آزمایش شوند، اما در نهایت نتیجه، ساخته و پرداخته ذهن باستان‌شناس است. ما هرگز نمی‌توانیم بدانیم که در گذشته چه اتفاقی افتاده، حتی نتایج برای دوره‌های تاریخی که منابع نوشتاری از آنها به دست آمده، همواره ذهنی و اغلب متناقض هستند، اما برای ادوار پیش از تاریخ که نوشته‌ای هم در دسترس نیست، تنها راه، حدس و گمان باستان‌شناس است.

گزارش‌های ارائه‌شده توسط باستان‌شناسان در بیشتر موارد با بازسازی‌های تصویری گذشته همراه است و در سال‌های اخیر بسیاری از چنین تصویرسازی‌هایی، از جمله انواع مختلف فسیل‌های انسانی، نه‌تنها برای مردم سرگرم‌کننده و آموزشی هستند، بلکه نقش بسیار مهمی در مباحث و تفاسیر باستان‌شناسی دارند.

«یکجانبه‌نگری و سوگیری‌های ادبی و نوشتاری» که علم را از طریق داستان‌های شفاهی و تصویری بازگو می‌کند، سبب شکل‌گیری اسطوره‌های مرسوم و متداولی شده که در آن کلمات، قدرتمند و تأثیرگذار یا تصاویر، شگفت‌انگیزتر از واقعیت‌های ملموس هستند. برای مثال، هنگامی که ماریا سانز د ساوتولای^۱ کوچک نخستین نقاشی‌های گاوهای نر بزرگ را روی سقف غار آلتامیرا^۲ مشاهده کرد، او واژه‌های «گاو نر، گاو نر^۳» یا چیز دیگری را فریاد نزد، بلکه گفت: «نگاه کنید، پدر، یک گاو! ^۴»؛ تصاویر مهیج و شگفت‌انگیز اسب سواری در بالای صخره سولوتره^۵ برای نخستین بار، برگرفته از داستان‌های پیش از تاریخ است و هرگز در دنیای واقعی و خود محوطه، اثری از آن پیدا نشد، چرا که اصولاً اسب‌سواری در آنجا امکان‌پذیر نبوده است. هاوارد کارتر^۶ به پرسش لرد کارنارون^۷ که می‌پرسد چه کسی می‌خواهد به آرامگاه توتنخامن^۸ وارد شود؟ (صفحه ۱۳۲) را نگاه کنید، در حالی که فکر هر پاسخی را می‌کرد به جز «آری، فوق‌العاده است.» طبق یادداشت‌های خود کارتر، او پاسخ داد: «آری، فوق‌العاده است» (نسخه معروف‌تر توسط آرتور میس^۹ نوشته شد که از یادداشت‌های خود کارتر استفاده

1- Maria Sanz de Sautuola

2- Altamira

3- Toros, toros

4- Mira, Papa, bueyes

5- Solutré

6- Howard Carter

7- Lord Carnarvon

8- Tutankhamen

9- Arthur Mace

کرده است). هاینریش شلیمان^۱ تنها با تصویری از تروآ در میان شعله‌های آتش در کتابی که در کودکی به او هدیه داده شده بود، عاشق و دلبسته این مکان نشد، بلکه دلبستگی و علاقه او به این مکان، به زمان‌های بعد مربوط می‌شود. این ادعا که او هنگامی که مشغول حفاری در گور پادشاه میسینی^۲ یونان بود، با بود با ارسال تلگرافی شگفتی خود را به این صورت که «به چهره آگاممنون^۳ خیره شدم» (صفحه ۶۹ را نگاه کنید) بیان کرد، نمی‌تواند ادعای درستی باشد، چه اینکه تلگراف پس از آن اختراع شد. یا خودکشی گروهی و قهرمانانه مدافعان ماسادا^۴ احتمالاً قتل‌عام و کشتار بوده است که بعدها توسط فلاویوس یوسیفسوس (یوسف فلاوی)^۵ مورخ یهودی اقتباس شد. البته به صورت کنایی و طعنه‌آمیزی می‌توان گفت که کاوش‌های باستان‌شناختی در محوطه، بیانگر مهارت هنری او بود، اگرچه ییگل یادین^۶ کاوشگر، سخت تلاش کرد تا داده‌های باستان‌شناختی را با نسخه‌های الهام‌بخش‌تر رویدادهای تاریخی ارتباط دهد (صفحه ۱۶۵ را نگاه کنید).

این کتاب مراحل رشد تدریجی باستان‌شناسی را از تجارب ساده ابتدایی تا فعالیت‌های پیچیده‌تر امروزی ترسیم می‌کند. از دانشمندانی که جامع علوم بودند تا متخصصان حرفه‌ای امروز و پدید آمدن تخصص‌گرایی؛ از تقلا برای کنجکاو‌های خود تا یافتن گنجینه‌ها برای پاسخ به سؤالات خاص. این کتاب، داستانی از واقعیت رو به رشد مدارک و شواهدی است که شاید بازسازی شوند و رازهای خود را برملا کنند؛ در مورد روند فزاینده محافظت از مکان‌هایی است که مدارک و شواهد باستان‌شناختی در آنجا دیده شده‌اند و به تفسیر نیاز دارند و از ارتباط نزدیک میان پیشرفت باستان‌شناسی و فناوری، از عکاسی هوایی تا روش‌های تاریخ‌گذاری و رایانه‌ها و از شیمی استخوان تا بازیابی و تحلیل DNA بقایای باستانی صحبت به میان می‌آورد. یکی از مهم‌ترین پیشرفت‌های دوران معاصر، توانایی نتیجه‌گیری با بهره‌گیری از حداقل مدارک و شواهد است: برای مثال، اطلاعات متنوعی را که اکنون می‌توان از یک قطعه سفال استخراج کرد، مانند تاریخ و تزیینات آن، مواد خام و منبع آن، درجه حرارت پخت آن و شاید حتی محتوای ظرف. در بخش نتیجه‌گیری این کتاب، کولین رنفرو^۷ دیدگاه خود را در مورد این موضوع بیان می‌کند که چگونه باستان‌شناسی در سده بیستویکم میلادی و فراتر از آن توسعه خواهد یافت.

امروزه باستان‌شناسی تنها یافتن اشیاء نیست (هرچند، هنوز هم می‌تواند اهمیت زیادی داشته باشد)، بلکه بیشتر کشف حقیقت نهفته در اشیاء است. اگرچه این کتاب گزارش جامعی از پیشرفت باستان‌شناسی در سراسر جهان به دست می‌دهد، برخی از خوانندگان آن احتمالاً به این نتیجه می‌رسند

1- Heinrich Schliemann

2- Mycenae

3- Agamemnon

4- Masada

5- Josephus

6- Yigael Yadin

7- Colin Renfrew

پیشگفتار □ ن

که مطالب آن متمرکز بر اروپاست و بر اساس «بنیان‌های علوم غربی» پایه گذاشته شده است. البته نمی‌توان برای چنین چیزی عذرخواهی کرد، زیرا باستان‌شناسی با تجاربی که غربی‌ها در این زمینه به‌دست آورده‌اند، شکل و قوام یافته و این امر عمدتاً در اروپا آغاز شد، زیرا مردم سعی کردند دورترین (قدیمی‌ترین) دوران تاریخی خود را که از آن آگاهی داشتند، درک کنند. اروپایی‌ها از طریق بررسی منابع دوران کلاسیک تلاش کردند تا یونانی‌ها و رومی‌ها را ادراک کنند؛ و به این‌منظور برای یافتن نشانه‌هایی از تمدن‌های دوران کلاسیک و تاریخ مسیحیت، ابتدا در مصر و خاور نزدیک به مطالعه و بررسی پرداختند. این مناطق به‌عنوان مهد بینش فکری، عقلی و معنوی غرب در نظر گرفته می‌شدند. پس از آن، باستان‌شناسی به مناطق دیگر نیز توجه نشان داد. بنابراین تأکید بر نقش اروپا، به دلیل رویدادهای تاریخی اجتناب‌ناپذیر است.

بزرگ‌ترین مشکل در مسیر چاپ این کتاب، انتخاب بخش‌های لازم و ضروری و حذف برخی مطالب غیرضروری بود. بدون تردید می‌توان گفت که تاریخ باستان‌شناسی جهان موضوع بسیار گسترده و جامعی است که نمی‌توان همه صفحات آن را در این کتاب گنجاند: همه همکاران باستان‌شناس، به‌راحتی می‌توانند بخش‌هایی را با اطلاعات و دانسته‌هایی که از منطقه خود دارند، تکمیل و تصحیح کنند. ما در عوض به‌دنبال برقراری تعادل میان شناخته‌شده و ناشناخته، بزرگ‌ترین اکتشافات باستان‌شناسی و اکتشافات معمولی هستیم که همگی از اهمیت زیادی در پیشرفت و تکامل باستان‌شناسی برخوردار هستند.

پل بان

آوریل ۲۰۱۳

منابع

- Alcina Franch, J. 1995. *Arqueólogos o Anticuarios. Historia Antigua de la Arqueología en la América Española*. Ediciones del Serval: Barcelona.
- Bahn, P. G. (ed.) 1995. *The Story of Archaeology. The 100 Great Discoveries*. Barnes & Noble: New York/Weidenfeld & Nicolson: London.
- Bahn, P. G. (ed.) 1996. *The Cambridge Illustrated History of Archeology*. Cambridge University Press: Cambridge
- Bahn, P. G. (ed.) 2008. *The Great Archaeologists*. Southwater: London.
- Bernal, I. 1980. *A History of Mexican Archaeology*. Thames & Hudson: London.
- Bon, F., Dubois, S. and Labails, M-D. (eds) 2010. *Le Muséum de Toulouse et l'Invention de la Préhistoire*. Editions du Muséum de Toulouse: Toulouse.
- Ceram, C. W. 1951. *Gods, Graves and Scholars: The Study of Archaeology*. Knopf: New York.
- Ceram, C. W. 1971. *The First American. A Story of North American Archaeology*. Harcourt Brace Jovanovich: New York.
- Chakrabarti, D. K. 1988. *A History of Indian Archaeology from the Beginning to 1947*. Munshiram Manoharlal Publishers: New Delhi.
- Clark, G. 1989. *Prehistory at Cambridge and Beyond*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Cohen, G. M. and Sharp Joukowsky, M. (eds) 2004. *Breaking Ground: Pioneering Women Archaeologists*. Michigan University Press.
- Daniel, G. 1967. *The Origins and Growth of Archaeology*. Pelican: Harmondsworth.
- Daniel, G. 1975. *150 Years of Archaeology*. Duckworth: London.
- Daniel, G. 1981. *A Short History of Archaeology*. Thames & Hudson: London.
- Daniel, G. (ed.) 1981. *Towards a History of Archaeology*. Thames & Hudson: London.
- Daniel, G. and Chippindale, C. (eds) 1989. *The Pastmasters. Eleven Modern Pioneers of Archaeology*. Thames & Hudson: London.
- Daniel, G. and Renfrew, C. 1988. *The Idea of Prehistory*. Edinburgh University Press: Edinburgh.
- Daux, G. 1966. *Histoire de l'Archéologie*. 'Que sais-je?' No. 54, Presses Universitaires de France: Paris.
- Díaz-Andreu, M. 2002. *Historia de la Arqueología, Estudios*. Ediciones Clásicas: Madrid.
- Díaz-Andreu, M. and Stig Sørensen, M. L. (eds) 1998. *Excavating Women. A History of Women in European Archaeology*. Routledge: London.
- Duval, A. (ed.) 1992. *La Préhistoire en France. Musées, Ecoles de Fouille, Associations du XIXe Siècle à nos Jours*. Actes du 114e Congrès National des Sociétés Savantes (Paris 1989). Editions du Comité des Travaux Historiques et Scientifiques: Paris.
- Dyson, S. L. 2006. *In Pursuit of Ancient Pasts. A History of Classical Archaeology in the Nineteenth and Twentieth Centuries*. Yale University Press: New Haven.
- Elliott, M. 1995. *Great Excavations: Tales of Early Southwestern Archeology, 1888–1939*. School of American Research Press: Santa Fe.
- Fagan, B. 1975. *The Rape of the Nile: Tomb Robbers, Tourists and Archaeologists in Egypt*. Charles Scribner's: New York.
- Fagan, B. 1977. *Elusive Treasure. The Story of Early Archaeologists in the Americas*. Charles Scribner's: New York.

- Fagan, B. 1996. *Eyewitness to Discovery*. Oxford University Press: Oxford.
- Fagan, B. M. 2004. *A Brief History of Archaeology: Classical Times to the Twenty-First Century*. Prentice Hall: Upper Saddle River, NJ.
- Fernández, J. 1982. *Historia de la Arqueología Argentina*. Asociación Cuyana de Antropología, Tomos 34/35, *Anales de Arqueología y Etnología*: Mendoza.
- Gräslund, B. 1987. *The Birth of Prehistoric Chronology*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Grayson, D. K. 1983. *The Establishment of Human Antiquity*. Academic Press: New York.
- Groenen, M. 1994. *Pour une Histoire de la Préhistoire*. Jérôme Millon: Grenoble.
- Horton, D. 1991. *Recovering the Tracks. The Story of Australian Archaeology*. Aboriginal Studies Press: Canberra.
- Hurel, A. 2007. *La France Préhistorienne de 1789 à 1941*. CNRS: Paris.
- Kehoe, A. B. 1998. *The Land of Prehistory. A Critical History of American Archaeology*. Routledge: New York & London.
- Klindt-Jensen, O. 1975. *A History of Scandinavian Archaeology*. Thames & Hudson: London.
- Laming-Emperaire, A. 1964. *Origines de l'Archéologie Préhistorique en France*. Picard: Paris.
- Lartet, Breuil, Peyrony et les autres. *Une histoire de la préhistoire en Aquitaine*. 1990. Ministère de la Culture: Paris.
- Lloyd, S. 1980. *Foundations in the Dust: A Story of Mesopotamian Exploration* (2nd edition). Thames & Hudson: London.